

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2023-104

9.2.2023

Tryg Forsikring NUF

Bilansvar

Skade ved bruk av vedkløyvemaskin koblet til traktor – unntatt dekning etter bal. § 2 a?

Skadelidte ble påført skade ved bruk av vedkløyvemaskin koblet til en traktor og krevde erstatning under traktorens ansvarsforsikring. Selskapet avviste ansvar fordi traktoren var "*nyttå til anna enn kjøredning*", jf. bilansvarsloven (bal.) § 2 a. Selskapet viste til at det ikke var traktoren som "*gjør*" skaden, jf. bal. § 1 og § 4, idet den kun hadde som funksjon å gi strøm til vedkløyveren. Skadelidte var uenig og hevdet bl.a. at skaden hadde nær sammenheng med traktorens egenskaper, at traktorens fremdriftsmaskineri var avgjørende for at skaden inntraff og det ikke var til hinder for bilansvar at kjøretøyet sto stille. Nemnda kom til at skadelidte ikke hadde krav på dekning under traktorens trafikksforsikring og viste blant annet til at skaden ikke oppsto som følge av at traktorens kjøreegenskaper var i bruk, da traktorens funksjon kun var å gi strøm til vedkløyveren.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning for personskade under trafikksforsikringen for en traktor og spørsmålet om skaden er unntatt fra forsikringen etter bal. § 2 a.

Skadelidte mistet høyre hånd da han 2.3.22 kløyvde ved med en stor vedkløyvemaskin og fikk hånden mellom vedstubben som skulle kløyves og bladet på kløyvemaskinen. Skadelidtes sønn meldte skaden 24.3.22 og forklarte følgende:

Min far ...skadelidte... eier av traktor. Arbeidet med vedproduksjon med en vedmaskin koblet til traktoren da han fikk hånden i klem og mistet den. Dette var på en privat skogsbilveg ca 500 m fra en kommunal vei og 1km fra en hovedveg. Han ringte sin kone og ba henne ringe ambulansen og naboene. Han satte seg så på traktoren for å møte ambulansen i frykt for å ikke bli funnet. Han kom ca 200 m før han besvimte og kjørte ut i en dyp grøft og traktoren ble liggende på siden. Like etter kom naboene opp og deretter brannvesenet, ambulanse og politi. Han ble kjørt med ambulanse ned til dalen og hentet av luftambulanse.

I politiets anmeldelse er det vist til en noe tilsvarende forklaring fra et vitne som kom til stedet etter ulykken, herunder at uhellet fant sted da skadelidte kløyvde ved med en kløyvemaskin koblet til en traktor, og at han ved et uhell fikk høyre hånd mellom stubben som skulle kløyves og bladet på kløyvemaskinen. Ifølge vitnet hadde skadelidte koblet traktoren fra kløyvemaskinen for å kjøre ambulansen i møte med traktoren. I anmeldelsen sto det at kløyvemaskinen ikke var i drift da politiet kom til stedet "*fordi det er traktoren som drifter maskinen ved en tilkobling*".

Skadelidte forklarte 26.4.22 i avhør til politiet at han hadde en vedkløyvemaskin stående på området, og at den var sammenkoblet med traktoren. Han forklarte videre at:

[.....] han holdt på med større tømmer. Tømmeret hadde fått vridd seg inni vedkløyve maskinen. Mistenkte tok da hånden nedi for å fikse dette. Mistenkte så ikke at sagbladet da det var nede var under tømmeret. Da sagbladet er i gang kommer vedkløyveren automatisk. Mistenkte hadde da hånden mellom veden og vedkløyveren. Dette resulterte at han fikk kløyvd av seg høyre hånden med alle fingrene, har kun håndleddet igjen. [.....]

Mistenkte sa at han var så full av adrenalin og hev seg i traktoren. Mistenkte sa at han fikk koblet ifra vedkløyve maskinen fra akslingen og kjørte nedover skogsbilveien. [.....]

Trafikkkforsikringen for traktoren avviste 29.4.22 at skaden var omfattet av trafikkkforsikringen med følgende begrunnelse:

Vedkløyvermaskinen var koblet til traktoren og traktorens funksjon var å gi strøm for å drifte vedkløyveren. Traktorer vil ved denne type bruk gå på tomgang og benyttes stasjonært til å drive (gi strøm til) andre maskiner, i dette tilfellet en vedkløyver. Traktoren er ved denne type bruk ikke under et transportoppdrag eller i en trafikksituasjon. Det var ikke traktorens bevegelighet, hastighet og tyngde som forårsaket ulykken, som er sentrale tema når bilansvar skal vurderes. Skaden skjedde ved bruk av en annen potensielt farlig maskin (vedkløyver), da ..skadelidte.. fikk hånden inni denne.

At et kjøretøy gir strøm til en annen maskin danner ikke grunnlag for å etablere et bilansvar for kjøretøyet som avgir strøm, når skaden skjed ved bruk av den andre maskinen. Det var ikke traktorens kjøreegenskaper eller de faremomenter som kan knyttes til kjøretøyets fremdrift eller tyngde som forårsaket ulykken. Ulykken var forårsaket utelukkende av vedkløyverens egenskaper og håndteringen av denne.

Hvis det er tvilsomt om kjøretøyet kan sies å være nytt til annet enn "køyredning", vil det være av betydning om ulykken må ses som utslag av en trafikksituasjon, eller om bilens innretninger er brukt i direkte tilknytning til utførelsen av transport, jfr bl.a. Rt 1984 s 1023.

Faktum i saken har mange likhetstrekk med det som var tilfellet i Høyesterettsdommene Rt-1983-408 og Rt 1984 s 1023, der Høyesterett kom til at det aktuelle falt utenfor bilansvaret.

Vår konklusjon:

Slik selskapet kan bedømme saken til ..skadelidte.., er det ikke traktoren som "gjer" skaden som skjedde i vedkløyvermaskinen. Traktoren er brukt til "anna enn køyredning" og funksjonen var kun å gi strøm til vedkløyveren.

Håndskaden som oppsto i selve vedkløyvermaskinen er etter vår vurdering ikke dekket under traktorens bilansvarsforsikring og det foreligger ikke et ansvarsgrunnlag ihht bilansvarslova. Det er dermed ikke rettslig grunnlag for erstatning under traktorens forsikring, dette gjelder også dekning av juridisk bistand/advokatutgifter.

Skadelidte var uenig og brakte saken inn for Finansklagenemnda.

Skadelidte krever dekning under trafikkkforsikringen og bestrider at unntaket i bal. § 2 a kommer til anvendelse. Det er ikke riktig at traktorens egenskap var å gi vedkløyveren strøm, og at "*ulykken var forårsaket utelukkende av vedkløyvernes egenskaper*". Traktoren gikk ikke på tomgang, men på ca. halv fart, og ulykken var et resultat av vedkløyverens egenskaper og traktorens maskineri og kraft. Vedkløyveren drives av traktoren ved hjelp av en hydraulisk prosess, gjennom en kraftoverføringsaksel, og det er ikke noen funksjoner som virker på vedkløyveren uten at traktoren gir drivkraft, slik at traktorens fart og kraft var avgjørende for vedkløyverens funksjon.

Skadelidte anfører at vedkløyveren er et naturlig tilbehør til en landbrukstraktor, på samme måte som en frontskuffe, en slåmaskin og en brøyteplog. Når en landbrukstraktor er i drift, må motorvognansvaret omfatte skade som relaterer seg til bruken av landbrukstraktoren, inkludert redskapene det er vanlig å bruke sammen med den. Det er ikke et vilkår for bilansvar at det foreligger en trafikkskade, jf. Lastelemdommen (Rt. 1986 s. 1293).

Skadelidte anfører videre at skaden har nær sammenheng med traktorens egenskaper, og disse var helt avgjørende for at skaden inntraff. Det er ingen forutsetning for motorvognansvar at et kjøretøy er i bevegelse, jf. HR 2021-822 A, eller at kjøretøyet må være en aktiv del av skadeforløpet, jf. Rt. 2003 s. 557. Skadelidte viser også til uttalelsen om bal. § 2 a i Rt. 1999 s. 1312 (Hjullasterdommen) og i Rt. 1980 s. 1061 (Acrylballdommen). Disse dommene tilsier at skaden faller inn under bilansvaret.

Skadelidte bestrider at Rt. 1983 s. 408, som selskapet viser til, er relevant. Dommen omhandlet en førerulykkesforsikring, hvor en tolkning av forsikringsvilkårene var avgjørende for ansvarets rekkevidde. Heller ikke Rt. 1984 s. 1023, som omhandlet en kranstopp som røk, er relevant.

Skadelidte viser til FinKN 2018-190 hvor Nemnda kom til at bilen var "den direkte årsaken til skaden". Her var transportbåndet ekstrautstyr til lastbilen, og det var bilens motorkraft som forårsaket skadepotensialet og var direkte årsak til skaden.

Selskapet avviser ansvar og anfører at unntaket i bal. § 2 a kommer til anvendelse. Traktorens funksjon var å gi strøm for å drifte vedkløyveren, traktoren var ikke under noe transportoppdrag eller i en trafikksituasjon, og det var ikke traktorens bevegelighet, hastighet eller tyngde som forårsaket ulykken, men bruken av vedkløyveren som hadde stort farepotensiale. Det er ikke tilstrekkelig til motorvognansvar at et kjøretøy gir strøm til en annen maskin når skaden skjer ved bruk av den andre maskinen. Ulykken var utelukkende forårsaket av vedkløyverens egenskaper og håndteringen av den. Ved tvil om kjøretøyet ble nyttet til annet enn "*køyredning*", er det av betydning om ulykken var utslag av en trafikksituasjon, eller om traktorens innretninger ble brukt i direkte tilknytning til utførelsen av transport. Saken har likehetstrekk med faktum i Rt. 1983 s. 408 og Rt. 1984 s. 1023 der Høyesterett kom til at det skaden falt utenfor motorvognansvaret. Skadelidtes traktor sto stille og ble benyttet kun til å avgi strøm, tilsvarende et aggregat, i motsetning til i dommen i Rt. 1980 s. 1061.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om skadelidte har krav på dekning for personskade under traktorens trafikksforsikring.

Trafikksforsikringen er ansvarlig for skade som motorvognen "gjer", jf. bal. § 4, men unntar skade når motorvognen er "nytta til anna enn køyredning", jf. bal. § 2 a. Unntaket kommer til anvendelse selv om man vil si at motorvognen "gjer" skaden, altså selv om skaden "skyldes" motorvognen.

Nemnda legger til grunn at vedkløyvermaskinen var koblet til traktoren, slik at kraften fra motoren til traktoren ble overført til vedkløyveren med en drivaksel. Det legges videre til grunn at ved bruk av vedkløyveren sto traktoren stille, slik at traktorens eneste funksjon var å gi strøm til vedkløyveren. Det er da ikke naturlig å si at traktoren brukes som kjøretøy, jf. ordlyden i bal. § 2 a. De hensyn som ligger bak bal. § 4, nemlig å beskytte skadelidte mot den risiko som følger av bilens skadevoldende egenskaper som følge av fart, tyngde, lettbevegelighet etc., jf. Innstilling fra Motorvognansvarskomiteen s. 58, synes heller ikke å gjøre seg gjeldende i denne saken.

I Rt. 1984 s. 1023, "Takstol", ble en kranbil benyttet til å heise opp takstoler. Under oppheisingen røk en kranstopp, og en takstol falt ned og skadet eieren av bygningen. Han krevde erstatning av kranbilens trafikksforsikring, men fikk ikke medhold, fordi kranbilen ved oppheisingen ble benyttet til annet enn "*køyredning*". Høyesterett la til grunn at transportoppdraget for lengst var avsluttet da oppheisingen fant sted. Oppheisingen var en del av et monteringsoppdrag, og ikke noe transportoppdrag. Under heiseoperasjonen sto bilen på gårdstunet med støttelabbene ute, slik at den ikke kunne flyttes, selv om motoren gikk. Bilen ble ikke benyttet som kjøretøy fordi den ble benyttet stasjonært til å drive kranen under heiseoperasjonen.

Saken kan sammenlignes med saken her ved at traktoren ikke ble benyttet til transport, sto stille mens vedkløyvingen pågikk og ikke ble benyttet som kjøretøy, men til å overføre kraft til vedkløyvingmaskinen.

I Rt. 1983 s. 408, som gjaldt førerulykkesforsikring, uttalte Høyesterett om vilkårene at:

Traktoren ble utelukkende nyttet som kraftkilde for gjødselpumpen. Dens kjøreegenskaper kom ikke til bruk etter at traktoren tidlig på dagen var kjørt bort til gjødselkjelleren og montert til pumpen. Dette var flere timer før ulykken skjedde. I stedet for traktoren kunne som kraftkilde for pumpen i og for seg vært brukt stasjonær diesel/bensinmotor eller elektromotor. – Når det gjelder traktoren som kraftkilde, trengtes ingen betjening av traktoren for å drive pumpen etter at dens motor var startet opp og innstilt på det nødvendige omdreiningstall. Skulle pumpens funksjon endres fra suging til røring eller melting, skjedde dette ved manøvrering av pumpen, ikke ved endring av traktormotorens funksjon eller gang. Pumpen var montert til gjødselkjelleren, ikke til traktoren. Kraftoverføringen fra traktor til pumpe skjedde ved en aksel, som for øvrig ikke var tilbehør til traktoren.

Ulykken fant sted ved at den uskjermede del av akselen nær ved pumpen fikk tak i forulykkedes tøy. Etter den beskrivelse som foran er gitt av traktorens oppgave i forbindelse med gjødselpumpingen, og av dens plass i ulykkesbildet, er det for meg ikke tvilsomt at traktoren her ikke kan anses som et kjøretøy som var den direkte årsak til ulykken

Dette kan sammenlignes med saken her ved at traktorens funksjon kun var å gi strøm til vedkløyveren. Det var ikke traktorens kjøreegenskaper som var i bruk.

Skadelidte anfører at skaden omfattes av bilansvaret fordi traktoren ikke gikk på tomgang, men på ca. halv fart, og fordi ulykken ikke bare var et resultat av vedkløyverens egenskaper, men også av traktorens maskineri og kraft. Som nevnt kommer unntaket i bal. § 2 a til anvendelse også hvor kjøretøyet "gjer" skaden. Det er derfor ikke avgjørende at ulykken også er et resultat av traktorens maskineri og kraft.

Skadelidte viser til at vedkløyveren er et naturlig tilbehør til en landbrukstraktor på samme måte som en frontskuffe, slåmaskin og brøyteplog. Dette kan ikke være avgjørende når spørsmålet er om traktoren brukes som noe annet kjøretøy.

Skadelidte viser til FinKN 2018-190 hvor skadelidte fikk hånden i klem under arbeid med et transportbånd bak på en lastebil som var utstyrt for å strø sand, og spørsmålet var om skaden var omfattet av en fører- og passasjerulykkedekning. Nemndas flertall la til grunn at bilen måtte anses som den direkte årsaken til skaden, slik at forsikringen fikk anvendelse. Vilåårene i denne saken omfattet ulykke hvor "bilen er den direkte årsaken til skaden". Dette er et annet spørsmål enn om motorvognen brukes som noe annet enn kjøretøy. Som nevnt kommer unntaket til anvendelse selv om kjøretøyet er årsaken til skaden såfremt kjøretøyet ikke brukes som kjøretøy. Nemnda kan heller ikke se at faktum i FinKN 2018-190 er sammenlignbart med saken her. Flertallet la vekt på at strømaskinen hadde en nær tilknytning til bruken av den aktuelle motorvognen, at strømaskinens bruksområde var sammen med motorvognen, og at bruk av strømaskinen forutsatte at den benyttet motorvognens motor.

Sikrede har vist til en rekke Høyesterettsdommer til støtte for sitt syn, herunder Rt. 2003 s. 557 (Fluktbil), Rt. 1999 s. 1312 (Hjullaster) og Rt. 1980 s. 1061 (Acrylballer). Disse dommene gjelder tolkningen av uttrykket "gjer" i bal. § 4, og er derfor ikke avgjørende i saken her.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Merete Anita Utgård (selskapsrepresentant) og Hege Sundby (forbrukerrepresentant).